

Klima- og miljødepartementet
Postmottak@kld.dep.no

Oslo, 22. november 2023

Innspill fra USS til stortingsmeldinger for klima og natur

Regjeringen har i sin politiske plattform lagt til grunn at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk. Regjeringen vil som en oppfølging av dette i løpet av 2024 legge fram både en stortingsmelding om naturmangfold for å følge opp den nye internasjonale naturavtalen og en stortingsmelding om klima for perioden fram mot 2035 på veien mot lavutslippssamfunnet i 2050. Klima- og miljødepartementet leder arbeidet med begge meldingene.

Departementet har som en del av arbeidet med meldingene på kort varsel invitert blant annet kommuner, herunder USS, til korte innspillmøter for henholdsvis Nord-Norge, Sør- og Vest-Norge, Midt-Norge og Østlandet. Det er lagt opp til hybridmøter med mulighet for både digital og fysisk deltakelse.

USS ønsker innledningsvis å påpeke at det er flott at kommunene på denne måten inviteres til å komme med innspill til disse viktige stortingsmeldingene. Vi reiser likevel spørsmål ved formålet og hensikten med invitasjonen når disse kommer sent med en svært kort frist, og i den kanskje mest hektiske perioden for kommune-Norge rett etter konstitusjonene av de nye kommunestyrene og midt under budsjettforhandlingene. For Nord-Norge var fristen 10 dager fra invitasjonen var datert til møtetidspunktet, og det lot seg derfor ikke gjennomføre for USS å delta i den muntlige høringen.

USS vil likevel komme med et skriftlig innspill til regjeringens stortingsmeldinger for klima og naturmangfold. Det er i invitasjonen opplyst at det særlig er 9 spørsmål departementet ønsker innspill til. Disse spørsmålene besvares fortløpende i det følgende:

1. Når vi i 2050 har nådd natur- og klimamål, hva er de tre viktigste grepene som ble gjort i dag for å komme dit?

*Raskest mulig omstilling fra fossil energi til fornybar energi

*Klima- og naturhensyn blir obligatoriske konsekvensutredningstemaer i all offentlig forvaltning

*Omstillingen til lavutslippssamfunnet har nødvendig legitimitet i befolkning og lokalsamfunn

2. Hvilke viktige rammer og hensyn må de to meldingene ha med seg fra ditt ståsted?

Klima- og naturmålene må kommuniseres til alle sektorer, næringsliv og privat og offentlig sektor på en forståelig måte. Målene og begrunnelsene for dem må bli forstått og fremstå som gjennomførbare for alle berørte. Samfunnsaksept må sikres uavhengig av om omstillingen da tar lenger tid og blir mer kostbar.

3. Arealbruksendringer er en stor utfordring både for natur og klima. Hva bør meldingene legge frem for å sikre at arealbruken fremover bidrar til at vi når natur- og klimamålene?

Meldingene bør inneholde samlet arealstatus i Norge, herunder mengde uberørt natur, dyrka mark, bebyggt areal mv, kategorisering av ulike arealers mulighet for CO₂-opptak mv. Men det bør ikke

etterlates inntrykk av at fordi natur tar opp CO₂, så kan vi ikke lenger ta i bruk uberørt natur til noe som helst, slik Klimautvalgets rapport gjør. Et viktig eksempel på det motsatte er at vi trenger mer fornybar energi og til det må uberørt natur tas i bruk, samlet sett tjener både klima og naturmangfold på det.

4. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og viktig for å løse klima- og naturkrise. Hvordan kan internasjonalt samarbeid styrkes på klima- og naturområdet i årene fremover?

Klimautfordringene er globale, og våre klimaforpliktelser er internasjonale. Naturkrisen er også en global krise, og naturavtalen pålegger landene internasjonale forpliktelser. Vi bør videreføre vårt klima- og naturmangfoldarbeid med EU, og på andre internasjonale plattformer for klima og miljø. Selv om nasjonale tiltak med lavutslippssamfunnet som mål er viktig, og vår natur- og arealforvaltning er viktig i naturmangfoldsammenheng, må vi ikke tape av syne at klodens klimastatus og naturmangfoldets globale status først og fremst må løses gjennom internasjonale avtaler og endret atferd i de store utslippslandene. Omstillingen av Norge til lavutslippssamfunnet er viktig, men våre nasjonale CO₂- utslipp (med unntak av petroleumssektoren) er knapt målbart i en global sammenheng.

5. Naturavtalen er et rammeverk for alle. Hvordan kan vi sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030?

Først og fremst med at naturavtalen blir omtalt objektivt med sitt rette innhold, og reelle forpliktelser for stat, kommune, privat sektor og borgerne. Og med en terminologi som blir forstått og respektert. «stanse tapet av natur innen 2030» er en språkbruk som er altfor kategorisk og unyansert og som fremmedgjør naturavtalen. Alle forstandige mennesker vet at uberørt natur må tas i bruk både før og etter 2030- som et avgjørende ledd i å nå klimamålene, både til fornybar energi som mer vannkraft og landbasert vindkraft. Det vil også som del av den alminnelige samfunnsutvikling bli bygget nye veier, som innebærer tap av natur, og det vil bli næringsutvikling som krever uberørt natur tatt i bruk. Poenget i klima- og naturmangfoldsammenheng er at slik arealbruk må minimaliseres og tilpasses klima- og naturhensyn i større grad enn frem til i dag.

Bare gjennom saklig bevisstgjøring og involvering og implementering av klima- og naturhensyn på en måte som blir forstått og som ikke etterlater inntrykk av at det må en samfunnsomveltning, men en samfunnsomstilling til, kan man få til at alle samfunnsaktører og myndighetsapparatet kjenner sitt ansvar.

6. Hva trenger kommuner, næringsliv og andre av kunnskap og virkemidler for å ivareta naturen bedre i denne regionen?

Objektiv informasjon om naturavtalens innhold og hvordan hensynet til naturmangfoldet enda bedre enn til i dag kan ivaretas i all offentlig og privat virksomhet. Bistand, sakkyndig eller økonomisk, til naturkartlegging der det ikke allerede er gjort.

Miljøpåvirker- betaler prinsippet er grunnleggende i miljøretten, men ikke like innarbeidet i politikk og forvaltning som forurensner- betaler prinsippet. En tydeliggjøring av miljøpåvirker- betaler prinsippet og en mer aktiv bruk i all areal- og miljøforvaltning vil bidra til større vektlegging av naturhensynet.

7. Hvilke andre grep enn vern kan vi ta for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder (jf. mål 3 i naturavtalen).

Kommunen er primærplanmyndighet etter plan- og bygningsloven, og all ønsket bruk av natur til enhver form for utbygging, boliger, næringsutvikling, veier e.l. krever godkjent kommunal arealplan med tilhørende kommunal tillatelse. Kommunen har et sett av planrettslige virkemidler for langsiktig beskyttelse av viktige naturområder.

8. Med utgangspunkt i 2050-utvalgets hovedanbefalinger (se lenke), hva bør klimameldingen prioritere å følge opp, sett fra ditt ståsted?

- * At alle ressurser er knappe og at vår ressursforvaltning må ha det som utgangspunkt
- * At det som grunnlag for alle beslutninger i samfunnet må avklares hvilke positive eller negative klimaeffekter en beslutning vil ha
- * At det må koste mer å slippe ut klimagasser
- * At det internasjonale klimasamarbeidet bør intensiveres

9. Hvordan legge til rette for en rettferdig omstilling til lavutslippssamfunnet, og hvordan bør en klimapolitikk som når klimamålene innrettes slik at den har legitimitet og aksept i samfunnet?

Klimamålene kan bare nås dersom fossil energi fullt ut erstattes av fornybar energi. Denne omdanningen er det viktigste klimapolitiske grepet, men vil kreve omfattende naturinngrep ved mer vannkraft og mer landbasert vindkraft og havvind. De lokalsamfunn som må tåle inngrep i sin uberørte natur til klimaets og fellesskapets beste, må tilbys en balanse mellom byrde- og godefordeling som sikrer lokal legitimitet og aksept.

Vennlig hilsen

Utmarkskommunenes Sammenslutning